Zwart Manifest overhandigt Nationale Route naar Herstel aan premier Jetten
Den Haag, 12 oktober 2026

Vandaag hebben vertegenwoordigers van het Zwart Manifest het adviesrapport Nationale Route naar Herstel overhandigd aan minister-president Rob Jetten.

Tijdens de Nationale Herdenking Slavernijverleden in het Oosterpark op 1 juli committeerde premier Jetten zich aan een Nationale Route naar Herstel. Het rapport werkt deze Route uit en vertaalt de toezegging van de premier naar concrete voorstellen voor het kabinet en vijf ministeries: BZK, OCW, SZW, VWS en JenV. De inzet is helder: de stap maken van erkenning en excuses naar herstel en structurele verandering. Het rapport vraagt om concrete resultaten, verantwoordelijkheden, middelen, onafhankelijke monitoring en zeggenschap van nazaten en betrokken gemeenschappen.

Van aankondiging naar uitwerking
In juni 2026 stuurden de initiatiefnemers van het Zwart Manifest, in samenspraak met het Landelijk Platform Slavernijverleden (LPS), de Coalitie voor een Waardige 1 Juli-herdenking, Comité 30 juni–1 juli Amsterdam, Comité 30 juni–1 juli Flevoland en de Federatie Comité 30 juni–1 juli, een brandbrief aan het kabinet-Jetten. Daarin werd opgeroepen om, drie jaar na de excuses van voormalig premier Rutte en koning Willem-Alexander, eindelijk werk te maken van een gecoördineerde en samenhangende Nationale Route naar Herstel, samen met de gemeenschap en op basis van gelijkwaardig partnerschap.

Op 28 juni ontving premier Jetten, op initiatief van het Zwart Manifest, bij The Black Archives in het Surinamemuseum een delegatie uit de Zwarte gemeenschap. Dit was het eerste gesprek over herstel dat buiten het Catshuis plaatsvond. Tijdens de Nationale Herdenking Slavernijverleden op 1 juli kondigde Jetten vervolgens publiekelijk aan dat er een Nationale Route naar Herstel moest komen.

Met het vandaag overhandigde rapport ligt er een concrete uitwerking van die aankondiging.

Waarom een Nationale Route naar Herstel?
Nederland heeft de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet in de erkenning van het slavernijverleden. In 2022 bood de regering excuses aan. In 2023 volgden de excuses van koning Willem-Alexander. Die erkenning is belangrijk, maar heeft nog niet geleid tot voldoende duurzame verbetering van de sociale, culturele en economische positie van Zwarte Nederlanders. De gevolgen van het koloniale en slavernijverleden werken nog steeds door. Dat vraagt om meer dan erkenning, bewustwording en tijdelijke projecten. Het rapport bouwt voort op het Zwart Manifest uit 2021, het Amsterdamse adviesrapport *Route naar Herstel* uit 2024, internationale kaders en decennia aan kennis en ervaring van nazaten, Zwarte professionals en grassrootsorganisaties.

Internationale en Nederlandse context
De oproep tot herstel staat niet op zichzelf.
Durban Declaration and Programme of Action erkende in 2001 slavernij en slavenhandel als misdaden tegen de menselijkheid en wees op de blijvende gevolgen daarvan.

CARICOM ontwikkelde in 2014 het Ten Point Plan for Reparatory Justice, met voorstellen op het gebied van onder meer gezondheid, onderwijs, culturele ontwikkeling en formele excuses. In 2026 werd een herziene versie van het plan aangenomen. Op 25 maart 2026 nam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties bovendien een door Ghana geïnitieerde resolutie aan waarin de handel in tot slaaf gemaakte Afrikanen en de raciale slavernij van Afrikanen worden aangemerkt als 'the gravest crime against humanity'. Ook in Nederland zijn eerder concrete oproepen gedaan tot herstel. Het Landelijk Platform Slavernijverleden (LPS) in verschillende brieven en aanbevelingen gepleit voor wettelijke verankering van de excuses en een structurele invulling van Reparatory Justice en Transformatieve Rechtvaardigheid. Het rapport van het Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden benadrukte eveneens dat erkenning, excuses en herstel met elkaar verbonden zijn.

Dit vraagt het Zwart Manifest

Drie Rijksbrede voorwaarden vormen de basis van de Nationale Route naar Herstel:

- een nationaal Deltaplan voor herstel en structurele verandering;
- een structureel Nationaal Herstelfonds;
- structurele zeggenschap in de ontwikkeling en uitvoering mét nazaten en betrokken gemeenschappen.

Het Deltaplan moet de verschillende vormen van herstel verbinden en vertalen naar doelen, maatregelen, verantwoordelijkheden, middelen en toetsbare resultaten. BZK krijgt daarin de Rijksbrede coördinatie en Algemene Zaken de politieke regie.

Wat staat er concreet in het rapport?

Het rapport bevat per ministerie concrete beleidsmaatregelen en uitvoerbare vervolgstappen die de gevolgen en doorwerking van het koloniale en slavernijverleden aanpakken.

- Voor **BZK** gaat het onder meer om Rijksbrede regie, een Deltaplan, een Nationaal Herstelfonds, structurele zeggenschap en een formele nationale status voor 1 juli.
- Voor **OCW** gaat het om verankering van het koloniale en slavernijverleden in het onderwijs, versterking van culturele infrastructuur en erfgoed, en een structurele positie voor onafhankelijke en pluriforme journalistiek.
- Voor **SZW** ligt de nadruk op sociaaleconomische ongelijkheid, arbeidsmarkt, bestaanszekerheid, sociale zekerheid en publieke dienstverlening.
- Voor **VWS** gaat het om gezondheidsherstel en het doorbreken van structurele gezondheidsongelijkheid, structurele investeringen in welzijn, sociale infrastructuur en gemeenschapskracht, intergenerationeel herstel en het tegengaan van anti-Zwartracisme, discriminatie en ongelijke toegang tot zorg, welzijn en sport.
- Voor **JenV** gaat het onder meer om etnisch profileren, ongelijke behandeling in de strafrechtketen en effectieve rechtsbescherming.

Per beleidsterrein moet zichtbaar worden wat maatregelen opleveren. Het rapport vraagt daarom om een resultaatcyclus met nulmetingen, maatregelen, indicatoren, onafhankelijke monitoring, openbare rapportage en bijsturing wanneer resultaten uitblijven.

1 juli: herdenken én verantwoorden
Het Zwart Manifest stelt voor om 1 juli een formele nationale status te geven als herdenkings- en vieringsdag en toe te werken naar een landelijke vrije dag. 1 juni moet het jaarlijkse moment worden waarop de regering publiek verantwoording aflegt over de Nationale Route naar Herstel. Een openbaar dashboard moet de voortgang inzichtelijk maken. Daarop staan per maatregel de doelstelling, verantwoordelijke instantie, beschikbare middelen, planning en resultaten. De voortgang moet periodiek onafhankelijk worden beoordeeld, met een formele rol voor nazaten en betrokken gemeenschappen.

Zeggenschap en onafhankelijke informatie
Herstel kan niet uitsluitend door de overheid worden ontworpen en uitgevoerd. Nazaten en betrokken gemeenschappen moeten invloed hebben op prioriteiten, middelen, uitvoering en beoordeling van resultaten. Wie participatie organiseert zonder zeggenschap te delen, houdt bestaande machtsverhoudingen in stand. Daar hoort ook toegankelijke en onafhankelijke informatie bij. Nazaten moeten kunnen volgen welke afspraken zijn gemaakt, wat daarvan terechtkomt en waar verandering uitblijft.

Het rapport vraagt daarom ook aandacht voor journalistiek en media als onafhankelijke infrastructuur voor herstel en collectief geheugen. Journalistiek moet de uitvoering van de Route kritisch kunnen volgen. Financiering mag geen invloed hebben op journalistieke keuzes, bronnen of conclusies.

Voor wie geldt de Route?
De Nationale Route naar Herstel richt zich op de doorwerking van de trans-Atlantische slavenhandel, slavernij en de daarmee samenhangende koloniale geschiedenis in Nederland, Suriname en het Caribisch deel van het Koninkrijk. Deze afbakening doet niets af aan de verantwoordelijkheid van de Nederlandse overheid om ook de koloniale geschiedenis en de doorwerking van slavernij in andere delen van de wereld, waaronder de voormalige Nederlandse koloniën in Azië, te erkennen en aan herstel te werken. Daarvoor is een afzonderlijk, volwaardig traject nodig, waarin betrokken gemeenschappen worden geraadpleegd. Voor de Inheemse en Marrongemeenschappen in Suriname is afgesproken om afzonderlijk met hun vertegenwoordigers in gesprek te gaan over erkenning, herstel en de doorwerking van het koloniale verleden. Zo is er ruimte om vanuit hun eigen geschiedenis, ervaringen en herstelopgaven te bepalen wat herstel betekent en welke vervolgstappen nodig zijn.

Wat gebeurt er nu?
Premier Jetten reageerde positief op dit rapport en heeft zich welwillend getoond om van papier werkelijkheid te maken. Afgesproken is het gesprek voort te zetten en te werken aan concrete vervolgstappen. De komende periode moet duidelijk worden welke voorstellen het kabinet overneemt en hoe deze worden vertaald naar afspraken over uitvoering, middelen, verantwoordelijkheden en zeggenschap.

Op donderdag 15 oktober debatteert de Tweede Kamer over het slavernijverleden en de doorwerking ervan. Het Zwart Manifest roept Kamerleden op om het rapport bij dit debat te betrekken.

Ook roepen we nazaten, betrokken gemeenschappen en maatschappelijke organisaties op om het vervolg te blijven volgen en zich in het gesprek te mengen.
“Erkenning en excuses zijn belangrijke stappen, maar herstel vraagt om structurele verandering, concrete middelen en zeggenschap van de gemeenschappen zelf. Dit rapport laat zien welke stappen volgens Zwarte gemeenschappen nu nodig zijn.”

Geen heling zonder herstel. En geen herstel zonder structurele verandering.

Lees hier het volledige rapport *Nationale Route naar Herstel.*
Reacties en feedback zijn welkom via: info@zwartmanifest.nl